

Els tallers d'història: l'arbre genealògic a 4t. d'ESO

Martí Canyelles Crespí
IES MARRATXÍ

The History Workshop, traduït normalment com a "tallers d'història", va ésser un moviment fundat el 1966 per Raphael Samuel i altres historiadors anglesos. La seva finalitat era la de promoure en el camp de la historiografia el que seria conegut com a "història des de baix", la història quotidiana de la gent. Samuel va definir el moviment com "la creença que la història és o hauria d'ésser una feina de col·laboració, en la qual l'investigador, l'arxivista, el professor, i l'aficionat entusiasta, l'historiador local i les societats d'història, s'han d'implicar per igual".

El subjecte de la història "des de baix" és la gent corrent: els treballadors, les dones, els joves, els pares de família, la gent gran... Tothom, partint de les pròpies vivències personals, és portador d'una història, que al mateix temps s'imbrica amb la dels altres: les formes de viure, l'educació, el món del treball i de l'oci, la convivència i el conflicte, les esperances i les desil·lusions, són experiències personals i alhora compartides.

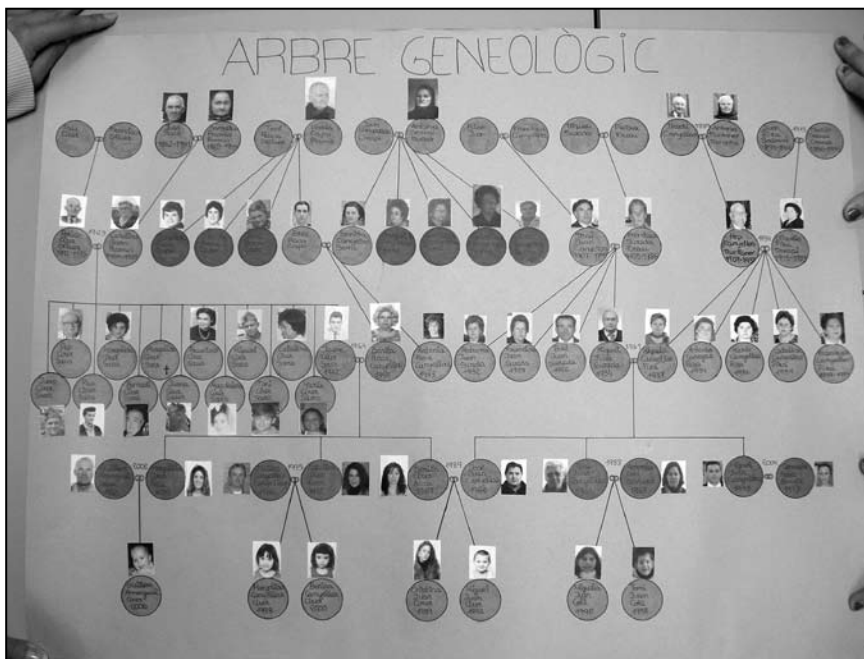
Els grans esdeveniments històrics: la guerra, la fam, la dictadura, la lluita de classes, la transició democràtica, tenen també una dimensió personal i sovint és aquí on es reflecteix d'una manera més entenedent, més pràctica, menys convencional, que les estadístiques, els grans nombres i els personatges en majúscula de la història. Com es sent i viu la gent un determinat fet històric és tan important com el fet mateix.

El mateix moviment va fundar una revista: "The history workshop journal", dirigida "als fonamentals elements de la vida social del treball i de la cultura material, relacions amb els altres i amb la política, la divisió de sexes, la família, l'escola i la casa, amb l'objectiu de desmitificar la mateixa història, encoratjar el diàleg crític i el debat en totes les seves facetes". S'insisteix en què els col·laboradors escriguin en un llenguatge clar, accessible, evitant les expressions massa especialitzades, dirigides a un públic sense coneixements previs en l'especialitat.

La influència, directa i indirecta d'aquest pensament ha estat enorme a tot el món i a casa nostra, i avui en dia configura gran part de la producció històrica de qualsevol país. És difícil imaginar-se la història sense tenir en compte tots aquests aspectes. Però tal volta s'ha oblidat el seu principal objectiu: generar debat, fer participar la gent en la producció històrica, recollir experiències i coneixements i expressar-los en marcs col·lectius.

Tot i que hi ha hagut diverses i riques experiències en el camp de l'educació –ara mateix citaria, entre les de més repercussió el "Taller de historia del grupo 13-16", format per una sèrie de professors, que va publicar el 1.990 unes unitats didàctiques basades en l'activitat dels alumnes i en el foment de la investigació -. Però la majoria d'aquestes experiències es queden dins l'aula. Són molts els companys i companyes que cada dia, i de manera anònima, a tot estirar compartida amb alguns companys de departament, investiguen i cerquen estratègies per a motivar els alumnes en una tasca tan àrdua com ensenyar història.

Per altra part, tenim el pes del currículum, la gran quantitat de continguts que hem d'anar veient en el limitat temps del curs acadèmic. I, sense adonar-nos, anam sobrecarregant els nostres alumnes amb uns continguts àrids, feixucs, que acaben per a destruir el vertader sentit de la història.

L'arbre genealògic que feim a la classe de quart d'ESO aprofita una de les esclatxes que a vegades es poden anar obrint en el currículum, per a resituar la història en una dimensió més humana i vivencial: saber la nostra història familiar, d'on venim, qui varen ser i què varen fer els nostres pares, padrins.... Com treballaven, com es divertien, com festejaven, com s'alimentaven... Quines eren les seves pors i les seves alegries i esperances.

Com era l'època que els va tocar viure. Quins esdeveniments importants recorden. Com era l'escola. Fins quina edat hi anaren. Quines coses aprenien. Quins eren els seus jocs. Per què anaven separats nins i nines. Quines diferències hi havia entre nins i nines, homes i dones.

A partir d'un guió elaborat, es tracta d'anar recollint informació oral de cada una de les persones que integren la nostra família, i de reconstruir el record dels que ja no hi són. I així, remuntant-nos a través de les generacions, normalment fins a cinc, inclosa la nostra. Després hem de construir gràficament, i de manera plàstica i visual, l'arbre. Com a partir de nosaltres i dels nostres germans es va ramificant a través dels pares, padrins, repadrins, i repadrins segons.

El treball es completa amb informació gràfica, bàsicament fotografies, localització de llocs i altres aspectes: escut i informació sobre el nostre llinatge, etc.

Amb això aconseguim una sèrie d'objectius. En primer lloc, fomentar la comunicació intergeneracional, avui tant malmenada pels mitjans d'informació, i en franc camí de deteriorament. En segon lloc, interessar-nos per la nostra família, i descobrir coses que no coneixíem. I veure com agafen sentit un caramull de coses a les quals abans no donàvem importància. I finalment, veure com els esdeveniments més importants de la nostra història recent, bàsicament la

guerra civil, el franquisme i la transició democràtica, varen ésser viscuts també pels nostres familiars.

En aquest darrer aspecte, lamentablement, encara patim la desmenegada càrrega de continguts de la "història de manual", aquella que ha de passar totes les etapes de la història, una per una, sense saltar-se'n cap, per arribar fins avui. Com a resultat, les etapes més importants i transcendents de la història –la història viscuda- s'acumulen al tercer trimestre –si és que hi arribam- quan les presses ens atabalen i ja no hi ha temps per a repensar la història.

Resta oberta la porta per a la curiositat per, en un futur, aquells alumnes que vulguin reprendre la seva història familiar –deixada en el moment tal volta més interessant -, que pot tenir la seva continuïtat en la investigació en els arxius històrics.

Malauradament, tampoc en això no som afortunats, i, tot i que seria molt interessant continuar el treball amb una petita incursió als arxius municipals o d'altre tipus, això normalment no és fàcil. La inaccessibilitat d'aquests, la manca d'adequació a una visita escolar, on poguessin observar com és un arxiu, com funciona, consultar un petit extracte de la documentació per exemple, despertar la curiositat Les dificultats d'accés a que abans em referia, juntament amb una certa desídia dels polítics –que lluny d'aquells batles i regidors que els anys vint estaven tan interessats en l'educació, fomentant la creació d'escoles, biblioteques escolars etc.- i les presses d'un final de curs que se'ns cau al damunt, posen fi a aquest article i a aquesta experiència.